

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ І ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету суспільних наук
проф. Остапець Ю.О.

«27» червня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**Інтернет-технології в політичному процесі
(Internet technologies in the political process)**

Рівень вищої освіти	Другий (освітньо-професійний)
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	052 Політологія
Освітня програма	Політологія
Статус дисципліни	Вибіркова
Мова навчання	Українська

Робоча програма навчальної дисципліни «**Інтернет-технології в політичному процесі**»
(**Internet technologies in the political process**) для здобувачів вищої освіти галузі знань 05
Соціальні та поведінкові науки спеціальності **052 Політологія** освітньої програми **Політологія**.

Розробник: кандидат політичних наук, доцент кафедри політології і державного управління
Сурніна-Далекорей Ольга Анатоліївна.

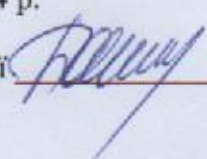
Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні **кафедри
політології і державного управління**

протокол № 10 від «27» червня 2024 р.

Завідувач кафедри Ключкович А.Ю.

Схвалено науково-методичною комісією факультету суспільних наук

протокол № 8 від «27» червня 2024 р.

Голова науково-методичної комісії Попадич О.О.

© Сурніна-Далекорей О.А., 2024 р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2024 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	1-ий	1-ий
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин: для денної форми навчання: 2,5 аудиторних – 42 самостійної роботи студента – 78	2-ий	2-ий
	Лекції:	
	24	10
	Практичні (семінарські):	
	18	4
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	78	106

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «**Інтернет-технології в політичному процесі**» є набуття магістрантами цілісного і комплексного уявлення про основні тенденції та особливості процесу проникнення інтернет-технологій у такі сфери життя суспільства, як політичне управління, вибори та політична конкуренція, а також прояви протестної активності.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

ІК – Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми дослідницького та/або інноваційного характеру у політичній сфері, що характеризуються невизначеністю умов і вимог, із застосуванням фахових досліджень та/або здійснення інновацій.

Загальні компетентності:

ЗК02. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК05. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.

ЗК09. Вміння працювати у міжнародному контексті.

Спеціальні (фахові) компетентності

СК01. Усвідомлення природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації.

СК04. Здатність комплексно аналізувати владу та урядування, політичні системи, інститути та режими, політичні процеси та політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

СК05. Спроможність комплексно використовувати нормативну та емпіричну політичну теорію, методологію політичних досліджень та прикладного політичного аналізу.

СК07. Спроможність ефективно виконувати політико-організаційні, експертно-аналітичні та консультативні функції на національному та міжнародному рівні.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Політологія», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
застосовувати спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань	ПРН-02
приймати ефективні рішення з питань політики, політичних наук і дотичних проблем, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати розвиток політичних процесів; визначати фактори, що впливають на них і на досягнення поставлених цілей; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки політичних рішень	ПРН-04
Розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері політології та з дотичних до неї міждисциплінарних напрямів з урахуванням методологічних, економічних, соціальних, правових та етичних аспектів.	ПРН-08
Розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері політології та з дотичних до неї міждисциплінарних напрямів з урахуванням методологічних, економічних, соціальних, правових та етичних аспектів.	ПРН-11

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Інтернет-технології у політичному процесі»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
знати принципи, технологічні особливості інтернету, специфіку його застосування у політичному процесі; володіти навичками сучасного політологічного дослідження процесів мережевої комунікації, її основних елементів та механізмів функціонування	ПРН-02
розуміти можливості використання мережевих ресурсів та інтернет-технологій у політичній сфері, зокрема в сфері прийняття рішень; знати сутність та значення інтернет-технологій у розвитку сучасного інформаційного суспільства, безпеки та загрози, що виникають у цьому процесі	ПРН-04
володіти навичками використання інформаційних ресурсів комп'ютерних мереж та інтернет-технологій у сфері наукових досліджень та практичній політиці; навичками участі у прикладних політичних дослідженнях та практичній аналітичній роботі.	ПРН-08
вміти застосовувати інтернет у процесі вироблення та реалізації публічної політики, застосовувати інтернет-технології в організації зв'язків з громадськістю.	ПРН-11

4. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- залік;
- модульна контрольна робота;
- усні відповіді під час практичних (семінарських) занять;
- підготовка презентації та воркшопу як форм індивідуальної роботи студента.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: виступ на практичних (семінарських) заняттях, підготовка презентації та воркшопу.

Форма модульного контрольного оцінювання: письмова контрольна робота.

Форма підсумкового семестрового контролю: усний залік.

При визначенні оцінки за модуль враховуються результати модульного контрольного оцінювання та поточного контролю під час навчальних занять, результати колоквиумів, виконання контрольних робіт, самостійної та індивідуальної роботи. Максимальна оцінка з кожного модульного контролю – 100 балів.

Підсумкова модульна оцінка з навчальної дисципліни визначається як середнє арифметичне результатів усіх модульних контролів та виставляється за 100-бальною шкалою

Здобувач, який за результатами модульних контролів отримав від 0 до 34 балів, повинен до проведення підсумкового семестрового контролю покращити цю оцінку принаймні до показника не менше 35 балів.

Знання, вміння та навички здобувачів оцінюються через визначення якості виконання конкретизованих завдань. Кількісна оцінка певного поточного контролю за конкретним видом навчального заняття визначається як сума балів за окремі види навчальної роботи. Максимальна кількість балів, яку може отримати здобувач за результатами поточного контролю протягом одного модуля – 50.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота				Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	50	100
5+10	5	5 + 10	5 + 10		

T1, T2... - теми

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота				Модульна контрольна робота	Сума
T5	T6	T7	T8	50	100
10	10	5 + 10	10+5		

T1, T2... - теми

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	4	20	4	20
Презентація	1	30	-	-
Воркшоп (дискусія)	-	-	1	30
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Критерії оцінювання теоретичних завдань на модульній контрольній роботі (максимальна кількість за 1 завдання – 16-17 балів):

0-5 – здобувач не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити;

6–8 балів – здобувач не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань;

9–12 балів – здобувач відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні статистичні показники, але здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою;

13–15 балів – здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, послуговується науковою термінологією, але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації;

16-17 балів – здобувач у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Форма підсумкового семестрового контролю: залік.

Результат підсумкового контролю визначається як середньоарифметичне значення модулів. Якщо здобувач погоджується з набраною кількістю балів, ця оцінка може бути виставлена в екзаменаційну відомість. Якщо здобувач не отримав достатньої кількості балів (менше 60) або не погоджується з підсумковою оцінкою, то він складає іспит Максимальна оцінка, яку можна отримати під час іспиту – 100 балів.

Таблиця відповідності оцінок за різними шкалами

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		диференційована	недиференційована
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1

Тема 1. Інтернет-технології в політиці : зміст поняття

Роль науково-технічного прогресу у розвитку політичних процесів. Значення політичних технологій в умовах інформаційного простору, що трансформується. Інтернет як політична технологія. Теоретичні аспекти вивчення Інтернету в рамках політичних технологій. Інтернет-технології», «інформаційні технології», «нові інформаційні технології». «Політичні технології» як методи завоювання та утримання політичної влади. Інформаційні та комунікаційні ресурси влади. Масова комунікація як канал легітимації влади. Інтернет-технологія як технічне та гуманітарне явище. «Традиційні» та «соціально-політичні інтернет-технології». Основні компоненти «інтернет-технологій» в політиці. Організаційна та нормативно-правова база використання політичних Інтернет-технологій в країнах світу. Функції Інтернету як політичної технології.

Тема 2. Інтернет-технології в умовах сучасного політичного процесу

Інтернет-простір як важливий атрибут сучасного поля політики. Питання ефективності Інтернету як політичної технології. Трансформація акторів сучасного політичного процесу під впливом Інтернет-технологій. Віртуальність та симуляція. Держава в мережі Інтернет. «Електронний уряд» як система електронних взаємодій між громадянами та владою. Електронні ресурси як структури, створені задля відкритості державних органів. Хакерські об'єднання, квазідержави, комп'ютерні агенти, ігрові спільноти як нові актори світової політики. Досвід застосування політичних Інтернет-технологій в країнах світу. Інтернет-технології як засіб маніпуляції. Явище «інформаційної війни». Технології Інтернет-комунікації як інструмент формування єдиної світової політичної культури у глобальному інформаційному суспільстві.

Тема 3. Роль політичних інтернет-технологій у передвиборчих кампаніях

Роль політичних інтернет-технологій у передвиборчих кампаніях. Політичний Інтернет як інструмент PR у виборчих кампаніях. Ключові характеристики інтернет-технологій у передвиборчих кампаніях. Можливості інтернет-технологій у сфері політичної агітації. Основні інструменти інтернет-технологій у передвиборчих кампаніях: вебсайти, соціальні мережі, блоги, форуми, таргетована реклама у соціальних мережах, відео портали, цифрова географія, мобільний маркетинг, реклама в комп'ютерних іграх та мобільних додатках. Функції інтернету у виборчих кампаніях. Динаміка використання Інтернету у виборчих кампаніях в країнах світу. Використання інтернет-технологій в українських виборчих кампаніях.

Тема 4. Роль інтернет-технологій в політичних комунікаціях

Політичне управління як процес інформаційно-комунікаційного регулювання сучасних громадських відносин. Медіатизація і віртуалізація сучасного простору політичних комунікацій. Мережевий комунікаційний простір сучасного політичного управління. Інструментальні та технологічні можливості цифрових он-лайн ресурсів. Мережеві співтовариства як віртуальні інститути впливу на владу. Мережеві співтовариства та ресурси соціальних медіа. Соціальні мережі, форуми, ресурси

блогосфери як канали інформаційно-комунікаційної діяльності в інтернеті. Технологія хештегування. Гіперспільноти та ехокамери. Big Data як ресурс цифрової політики. Технології створення інформаційних капсул для он-лайн-користувачів. Голограми та «розумні» пристрої як інструменти індивідуальної та групової політичної комунікації. Формування суспільства цифрової нерівності.

Модуль 2

Тема 5. Вплив мережі інтернет на зростання громадянської активності

Вплив інтернету на громадську активність. Процес інституціоналізації інтернет-активізму та цифровізація громадянської активності. Вплив цифровізації на політичну культуру суспільства. Вплив мережевих технологій на інтернет-активізм. Вплив органів влади на інтернет-активізм. Нормативне закріплення практик інтернет-активізму. Громадянська позиція та on-line активність. Форми громадянської активності у соціальних мережах. Основні форми електронної політичної участі. «Слективізм», «лайки» та репости як форми інтернет-активності. Перспективи соціальних мереж як майданчиків громадянської активності. Електронна участь та інтернет-активізм в Україні. Вплив віртуальних соціальних мереж на протестну активність суспільства.

Тема 6. Технології маніпулювання в мережі інтернет

Зниження рівня довіри до традиційних ЗМІ як світова тенденція. Медіаманіпулювання в мережі інтернет. Моделі маніпуляційно-пропагандистської діяльності в онлайн-просторі (Е. Бернейс). Теорія стигматизації Говарда Беккера. Механізми маніпуляцій в інтернет-комунікаціях. Змістові, структурні та технологічні особливості інтернет-комунікації в контексті маніпулятивного процесу. "Механізм", "метод", "технологія", «спосіб» та «засіб» маніпулювання в інтернеті. Психологічні механізми маніпуляції в інтернеті. «Маніпулювання ресурсами». Можливості мовленнєвої маніпуляції в інтернеті та її види. Технології маніпулювання суспільною свідомістю в інтернет-просторі як інструмент політичного управління. Consumer generated media. Використання кіберсимулякрів в маніпулятивних цілях. Феномен «війна ботів». Використання кіберсимулякрів в політичних кампаніях. Інтернет інструменти : Like, Retweet, Share, +1. Наклеювання ярликів та технологія хештегів. Технології вірусного просування. Метод «введення полярності».

Тема 7. Моделі інтернет-цензури у сучасних державах

Феномен Інтернет-цензури. Інтернет-цензура як органічна складова влади та культури. Ступінь інтернет-цензури в країнах світу. Головні аспекти найбільш цензурованих матеріалів в інтернеті. Форми інтернет-цензури. Основні цілі, способи та методи обмежень та / або блокування контенту в мережі Інтернет. Ефективність інтернет-цензури. Основні способи подолання інтернет-цензури : веб-проксі, проксі-сервер, архів інтернету, анонімні мережі, онлайн-перекладачі, RSS-агрегатори, анонімні-ремейлери, тунелювання трафіку, VPN, маскування трафіку. Основні моделі інтернет-цензури: азіатська, близькосхідна, європейська, ліберальна. Інтернет-цензура в Україні.

Тема 8. Інтернет технології в політичному житті сучасної України

Етапи становлення та розвитку українського політичного Інтернету. Рівень доступу громадян України до інтернету. Діджиталізація в Україні. Інтернет-технології в політичній комунікації сучасної України. ІТ-технології у політичному житті сучасної України. Особливості застосування політичних технологій в інтернет-просторі України. Інтернет-технології в регіональному політичному розвитку сучасної України. Інтернет-

технології в інформаційному супроводі діяльності політичних партій в Україні. Використання мережевих технологій у виборчому процесі України. Інтернет-технології і утвердження громадянського суспільства в Україні. «Цифрова адженда України – 2023».

5.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд.	с.р.	л		п	лаб	інд.	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Інтернет-технології в політиці : зміст поняття	10	2	2			6	12	2				10
Тема 2. Інтернет-технології в умовах сучасного політичного процесу	11	4	2			5	12	2				12
Тема 3. Роль політичних інтернет-технологій у передвиборчих кампаніях	11	4	2			5	14		2			15
Тема 4. Роль інтернет-технологій в політичних комунікаціях	24	2	2		20		14	2				12
Тема 5. Вплив мережі інтернет на зростання громадянської активності	14	2	2			10	14		2			15
Тема 6. Технології маніпулювання в мережі інтернет	12	4	2			6	12	2				12
Тема 7. Моделі інтернет-цензури у сучасних державах	10	2	2			6	14					18
Тема 8. Інтернет технології в політичному житті сучасної України	28	4	4		20		14	2				12
Усього годин	120	24	18	-	40	38	120	10	4	-	-	106

5.3. Теми практичних (семінарських, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Інтернет-технології в політиці : зміст поняття	2	
2	Інтернет-технології в умовах сучасного політичного процесу	2	
3	Роль політичних інтернет-технологій у передвиборчих кампаніях	2	2

4	Роль інтернет-технологій в політичних комунікаціях	2	
5	Вплив мережі інтернет на зростання громадянської активності	2	2
6	Технології маніпулювання в мережі інтернет	2	
7	Моделі інтернет-цензури у сучасних державах	2	
8	Інтернет технології в політичному житті сучасної України	4	
Разом		18	4

5.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Інтернет-технології в політиці : зміст поняття	6	10
2	Інтернет-технології в умовах сучасного політичного процесу	5	12
3	Роль політичних інтернет-технологій у передвиборчих кампаніях	5	15
4	Роль інтернет-технологій в політичних комунікаціях	20 (інд.)	12
5	Вплив мережі інтернет на зростання громадянської активності	10	15
6	Технології маніпулювання в мережі інтернет	6	12
7	Моделі інтернет-цензури у сучасних державах	6	18
8	Інтернет технології в політичному житті сучасної України	20 (інд.)	12
Разом		78	106

5.5. Індивідуальне завдання

Індивідуальна робота студента з курсу «Інтернет-технології в політичному процесі» включає:

Перший модуль: Робота в мережі Інтернет та підготовка презентації.

Другий модуль: Проведення воркшопу «Блогосфера як новий вид політичного медіадискурсу у сучасній Україні». Робота в групах, обговорення, дискусія.

6. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Доскіч Л. С. Інтернет-технології: від допоміжного засобу політичного просування до найважливішої складової виборчих кампаній. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2022. № 3. С. 70-75.
2. Куценко Є. В. Особливості використання новітніх інформаційно-комунікативних технологій у електоральних кампаніях: зарубіжний та вітчизняний досвід. *Політологічні студії*. 2013. Вип. 3. С. 37-48.
3. Петришина М.О, Правник С.О. Право на доступ до інтернету та його конституційно-правове регулювання у зарубіжних країнах та Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. №3. С. 62-66.
4. Політичні технології в сучасних владних процесах : навчальний посібник / В. Ф. Смолянчук, С. С. Бульбенюк, Ю. М. Манелюк та ін. К.: КНЕУ, 2021. 328 с.
5. Шмідт Е. Коен Дж. Новий цифровий світ / Пер. з англ. Ганна Ленів. Львів : Літопис, 2015. 368 с.

Допоміжна література

1. Битяк О. Ю. Правове регулювання суспільних відносин, пов'язаних із використанням мережі Інтернет. Проблеми законності. 2015. Вип. 129. С. 198–207.
2. Буданова О. Б. Політична комунікація в Інтернет–просторі: український контекст: дис. ... канд. соціол. наук : 22.00.04 / Харків. нац. Ун-т ім. В. Н. Каразіна. Х., 2015.
3. Вахрамєєва Н. Ю. Інтернет–комунікації у діяльності політичних партій. Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. Сер. : Політологія. 2011. Т. 155. Вип. 143. С. 32-36.
4. Денисюк С. Г. Комунікативні Інтернет–технології в сучасному виборчому процесі. Соціум. Наука. Культура : матеріали восьмої Міжнародної науково–практичної конференції (24–26 січня 2012). К. : ТК Меганом, 2012. С. 57-60.
5. Жугай В. Й. Особливості висвітлення позачергових парламентських виборів 2014 року в українських інтернет-медіа. Наукові записки Інституту журналістики. 2014. Т. 56. С. 154-157.
6. Журавель П., Зубчик О. Інтернет як поєднання віртуального політичного часу з віртуальним політичним простором. *Політичний менеджмент*. 2012. №3. С. 110-119.
7. Зернецька О. Глобальна політична блогосфера – нова арена політичної комунікації. *Політичний менеджмент*, № 2(35). 2009. С. 13-26.
8. Зуйковська А. Соціальні мережі як середовище політичної комунікації. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*, Вип. 1(69). 2014. С. 272-280.
9. Кремень Т. В. Політична мобілізація в соціально-медійному вимірі: монографія. К.: Грамота, 2013. 256 с.
10. Маліс О. Політичний сайт як посередник між суб'єктами політики та суспільством. *Viche*. URL: <http://www.viche.info/>.
11. Михальчук С. Інтернет-присутність партійно-політичної еліти України. Молода наука Волині: пріоритети та перспективи 217 досліджень : матеріали ІХ Міжнар. наук.-практ. конф. студ. і асп. (12–13 травня). Т. 1. Луцьк, 2015. С. 81- 84.

12. Олещук П. М. Технологія використання Інтернет-форумів у політичній комунікації. *Вісник Київського нац. університету ім. Т. Шевченка: Сер.: Філософія. Політологія*, 2010. Вип.99. С. 47-50.
13. Романенко О. В. Використання блогів політиками Польщі під час президентських виборів. *Економічний часопис XXI*. № 5-6 (2). 2013. С. 10-13.
14. Сахань О. М. Про використання соціальних мереж Інтернету як засобу створення іміджу політичної влади в Україні. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. № 2 (21). 2014. С. 143–154.
15. Сіленко А. Інформаційні технології створення образу політичного лідера. *Наук. зап. ІПіЕД ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2007. Вип.35. С.307-316.
16. Солдатенко О. Інформаційний простір у мережі інтернет: правове регулювання та контроль. Підприємство, господарство і право. 2018. № 5. С. 134-140.
17. Стадник А. Г. Інформаційна війна як комунікативна технологія впливу на масову свідомість та громадську думку. *Грані. Соціологія*. 2016. № 1. С. 111–115.
18. Табакова М. Кількісні характеристики політичного Інтернет-простору України. *Політичний менеджмент*. 2009. №1. С. 87 – 94.
19. Тесфайс Л. А. Процесуальна модель політичної комунікації в умовах інтернет-простору. *Науковий журнал «Політикус»*. 2021. №4. С.58-63.
20. Третяк О. А. Вплив новітніх комунікаційних Інтернет–мереж на розвиток публічної сфери політики. *Економічний часопис XXI*. 2011. № 11/12. С. 37-39.
21. Цимбал І. В., Панченко С. М., Жовтун А. А. Інформаційна складова гібридної війни. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2016. №19. С. 185-190.
22. Ostwald M.J. Virtual urban futures. *Virtual Politics. Identity and Community in Cyberspace / D.Holmes (ed.)*. SAGE Publications, 1997. P.134.
23. Schmitt-Beck R., Mackenrodt C. Social networks and mass media as mobilizers and demobilizers: A study of turnout at a German local election. *Electoral studies*. 2010. 29 (3). P. 392–404.
24. Szyjewski G. Conducting a secret ballot elections for virtual meetings. *Procedia Computer Science*. 2021. Vol. 192. P. 4448–4457

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Агафонова Г. С. Доцільність використання SMM у оптимізації функціонування політичних партій в Україні. *Політологічні записки*. 2013. № 7. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Polzap_2013_7_10
2. Кедик В. Інтернет як інструмент політичної комунікації в Україні. *Українська правда*. 12 лютого. 2011. URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2011/02/12/5901058/>
3. Кокарча Ю. А. Політична комунікація в мережі Інтернет : сутність та особливості використання новітніх технологій. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 22 : Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін* : [зб. наук. праць]. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. Вип. 19. С. 180-185.
4. Кочубей Л. Інтернет-технології, вибори та процес утвердження громадянського суспільства в Україні. *Наукові записки*. №36. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/kochubei_internet_tekhnologii.pdf

5. Лісовський П. М. Феномен Інтернету як засіб маніпуляції свідомістю в українському сучасному соціумі. URL: http://novyn.kpi.ua/2005-3-1/04_Lisovskii.pdf.
6. Михальчук С. Інтернет-комунікації як чинник демократизації електоральної участі громадян України: дис. канд. політ. наук. Луцьк. 2017. URL: https://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/02/dis_mykhalchuk.pdf
7. Посібник з прав людини для інтернет-користувачів. URL : <https://rm.coe.int/16802e3e96>
8. Уварова Т.І. Виборчі Інтернет–технології у сучасному політичному просторі. Людина, культура, техніка в новому тисячолітті : матеріали XIV Міжнар. наук-практ. конф. (25–26 квіт. 2013) URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/4609/1/74-76.pdf>
9. Фільтрація і блокування контенту в мережі Інтернет: досвід Китайської Народної Республіки. URL : <http://aphd.ua/filtratsiiai-blokuvannia-kontentu-v-merezhi-internet-dosvid-kytaysko-narodno-respubliky/>
10. Штурхецький С. Передумови використання Е-комунікацій при вирішенні комунікативних завдань місцевого самоврядування. URL: <http://naub.org.ua/>
11. Khatuab A., Cambriac E. Predicting political sentiments of voters from Twitter in multi-party contexts. *Applied Soft Computing*. 2020. Vol. 97. Part A. URL: <https://sentic.net/predicting-politicalsentiments-of-voters-from-twitter.pdf>
12. Lindemanna K., F.Stoetzerb L. The effect of televised candidate debates on the support for political parties. *Electoral Studies*. 2021. Vol. 69. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0261379420301220>
13. Shayo D. P. Doing old things in a new way? Technology and crowdsourced observation in the 2015 Tanzanian election. *Scientific African*. 2021. Vol. 11. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2468227620303975>